

Работи кои треба да се
запомнат

Дали постои национална климатска стратегија и закон за клима? Дали се во согласност со ЕУ 2030 рамката за климатски и енергетски политики?

- ▶ Долгорочната стратегија и Законот за климатска акција се во завршна фаза на подготовка.
- ▶ Се предвидува дека Владата ќе ги донесе пред крајот на 2021 година. Законот ги транспонира директивите за механизми за мониторинг (MMR) и шеми за трговија со емисии (EU ETS), како и соодветните одредби од регулативата за управување со енергија.
- ▶ Покрај тоа, нацрт Долгорочната стратегија опфаќа адаптација и други меѓу-секторски политики и мерки. Двата документи беа засновани на анализите спроведени во други релевантни документи за климатски промени (Двогодишни извештаи за климатски промени, Национални планови за климатски промени и Национални придонеси кон Парискиот договор) и се во целосна согласност со други стратешки и плански документи во секторот енергетика (Стратегијата за развој на енергетиката до 2040 и програма за реализација, Закон за енергија и Националниот план за клима и енергија)

Дали постои стратегија за прилагодување на климатските промени или план за адаптација?

- Досега, компонентата за адаптација беше покриена со Националните планови за климатски промени и други секторски стратегии (во здравството, земјоделството и другите сектори). Нацрт Долгорочна стратегија за климатска акција ги разгледува и аспектите на адаптација, иако овие активности имаат ограничен опсег и се фокусираат на приоритетните аспекти на адаптација кои беа идентификувани во рамките на Третиот национална плана за климатските промени.
- Предлог за финансирање на развој на сеопфатен Национален план за адаптација ќе се испрати до Зелениот климатски фонд до јуни 2021. Тоа значи дека првиот Национален план за адаптација треба да се изготви во 2023.

Како стои земјата во врска со известувањето до Рамковната конвенција на Обединетите нации за климатски промени (UNFCCC) и спроведување на Парискиот договор?

- ▶ Република Северна Македонија, како земја која не припаѓа во Анекс 1 на Рамковната конвенција на Обединети Нации, има развиено инвентар на стакленички гасови што опфаќа антропогени емисии и отстранување на стакленички гасови за периодот 1990-2016 како дел од Национални планови за климатски промени и Двогодишни извештаи за климатски промени.
- ▶ До крајот на 2021, временската серија на инвентарот ќе биде дополнета до 2019. Инвентарот опфаќа пет главни сектори: Енергетика, индустриски процеси и користење на производи (IPPU), земјоделство, шумарство и друга употреба на земјиште (AFOLU) и отпад, распределени по категории и под-категории. Потоа, инвентарот вклучува база на податоци за следните стакленички гасови: CO₂, CH₄, N₂O, PFC и HFC, како и претходници и индиректни емисии од: CO, NO_x, NMVOC, SO₂ и NH₃.

Како стои земјата во врска со известувањето до Рамковната конвенција на Обединетите нации за климатски промени (UNFCCC) и спроведување на Парискиот договор?

- Досега три Национални планови (2003, 2008 и 2014) и три Двогодишни извештаи (2015, 2018 и 2021) се доставени до Рамковната конвенција за климатски промени на Обединети Нации.
- Третиот двогодишен извештај е усвоен во април 2021. Подготовката на Четвртиот национална план за климатски промени започна во 2020 година, а нацрт Четвртиот национален план се очекува да биде доставена до UNFCCC во 2022 година.
- Ревидираниот национално утврден придонес кон Парискиот договор се усвои од владата во април 2021 и се базира на Зеленото сценарио од Националната стратегија за развој на енергетика до 2040 година и е целосно усогласено со нацрт Националниот план за енергија и клима (NECP). Тесно поврзан со Долгорочната стратегија за климатска акција и Законот за климатска акција, ревидираниот придонес е фокусиран на ублажување на климатските промени со визија да вклучи компонента за прилагодување на климатски промени во понатамошните верзии односно кога ќе бидат изработени релевантни национални стратегиски и плански документи.

Кои се пречките за транспонирање и спроведување на национално и локално ниво? Како се обезбедува меѓуинституционална координација?

- Закон за климатска акција е замислен како рамковен закон, што значи дека ја обезбедува основата на климатските активности и дава ориентација; не ги регулира сите детали или аспекти на климатските промени. Тој се спроведува преку секундарно законодавство, но исто така и преку друго секторско законодавство, т.е. законодавство кое опфаќа релевантни сектори како што се транспорт, земјоделство или управување со отпад, како и споредно законодавство според секторските закони. Затоа, климатските активности во Северна Македонија бараат мулти-секторски законодавен пристап.
- Покрај тоа, предложениот Закон за климатска акција дава правна основа за различни инструменти.

Кои се пречките за транспонирање и спроведување на национално и локално ниво? Како се обезбедува меѓуинституционална координација?

- ▶ Флексибилноста на законското решение, каде изработката и донесувањето на Долгорочна стратегија за климатска акција е **правно-обврзувачка**, претставува основа за идно наддградување на инструментите кои би произлегле од новото законодавство на ЕУ за клима и засилена климатска акција. Во тој контекст, можни се дополнителни цели, пристапи и инструменти и законот е флексибилен да реагира на новите претстојни барања.
- ▶ Овде сакаме да потенцираме, дека законодавството за најранливите сектори кон климатските промени (како тоа за води, природа, биолошка разновидност итн), не е дел од климатското законодавство, туку е дел од законодавството за животна средина, и оттаму, зголемувањето на отпорноста на најранливите сектори и нивното прилагодување кон климатските промени се регулира со секторските закони кои ги транспонираат секторските *acquis*.

Факти за долгорочната стратегија за климатска акција

- ▶ Долгорочната стратегија за климатско дејствување е изработена со следење на формата утврдена со Регулативата за енергетско управување, но проширена со дополнителни аспекти кои сметавме се важни за државата.. Иако, барањата на регулативата се однесуваат само на аспектот на ублажување, нашиот предлог на долгорочна стратегија опфаќа и аспекти на адаптација (иако овие активности имаат ограничен опсег и се фокусираат на приоритетните аспекти на адаптација кои беа идентификувани во рамките на Третиот национална план за климатските промени и без тенденција повторно да ги адресира аспектите кои се веќе опфатени со останатите усвоени секторски стратегии -како таа за биолошка разновидност на пример), како и многу други т.н cross-cutting issues (образование, истражување, ЕИА, СЕА итн),

Кои се пречките за транспонирање и спроведување на национално и локално ниво? Како се обезбедува меѓуинституционална координација?

- Затоа, климатските активности во Северна Македонија бараат мулти-секторски законодавен пристап. Покрај тоа, предложениот Закон дава правна основа за различни инструменти на политиката, вклучително и економски и фискални. Истите треба дополнително темелно да се проценати и мора да се развијат специфични правила и треба да се одреди соодветното место за овие правила.
- Законот ја транспонира директивата за шемата за трговија со емисии до можен степен. Дава правила за дозвола за емисија на стакленички гасови и обврски за следење и известување за стакленички гасови од страна на операторите (од индустријата и авијацијата)
- Законот ги воведува правилата за известување согласно регулативата за механизмот за мониторирање

Кои се пречките за транспонирање и спроведување на национално и локално ниво? Како се обезбедува меѓуинституционална координација?

- Законот утврдува надлежности и обврски на различни засегнати страни, согласно Регулативата за механизмот за мониторирање. Предлог-законот за климатско дејствување ќе обезбеди правно обврзувачки механизам за меѓуинституционална координација, но ќе бидат потребни дополнителни промени во актите за систематизација во соодветните институции.
- Во блиска иднина се предвидува широк список на дополнителни подзаконски акти со цел целосно регулирање и овозможување на имплементација на аспектите на ETS предвидени со Предлог-законот за климатска акција. Сите овие активности се разгледуваат во Нацрт-акциониот план за првата фаза на спроведување на законот.

Димензии на Европскиот зелен договор за Западен Балкан

Декарбонизација: клима, енергија, мобилност

Циркуларна економија

Деполуција: воздух, вода и почва

Одржливи системи за храна и рурални области

Биодиверзитет: заштита и обновување на екосистемите

Декарбонизација: клима, енергија, мобилност

- ▶ Стратешка рамка-дефинирана
 - ▶ Пакет стратешки и плански документи од областа енергетика/клима
 - ▶ Стратегијата за енергетика-донесена
 - ▶ Засилениот национален придонес кон Договорот од Париз-донесен
 - ▶ Нацрт интегриран план за енергија и клима-во финална фаза
 - ▶ 5 годишна Програма за спроведување на енергетската стратегија-во финална фаза
 - ▶ Планот за енергетска ефикасност-во финална фаза
 - ▶ Долгорочна стратегија за климатск акција-во финална фаза
 - ▶ Акциски план 2020-2030-во финална фаза
- ▶ За повеќе: <https://climateaction-ipaproject.mk/how-to-engage-with-the-project/>
- ▶ <https://klimatskipromeni.mk/article/29#/index/main>

Дополнителни „олеснувачки„ документи

- ▶ Изработени се и следниве документи ккао поддршка за спроведувањето на засилениот национален поднесок кон Договорот од Париз:
- ▶ Financial and policy de-risking of the enhanced NDC
- ▶ Патоказ за циркуларна економија за ублажување на емисиите на стакленичките гасови во секторот отпад
- ▶ Financial and policy de-risking of the enhanced NDC
- ▶ Socio-Economic Assessment, including COVID-19 impact assessment

Останати развиени документи

- ▶ [Climate extremes in the country](#)
- ▶ Climate extremes - Skopje , Strumica, Polog Region
- ▶ [Methodology for Mainstreaming Climate Change Considerations into Spatial Planning in North Macedonia](#)
- ▶ Brochure [Mainstreaming Climate Change considerations into Spatial Planning- Recommendations for Country level plans \(National Spatial Plan\) and Region level plans \(Regional Plans\)](#)
- ▶ Brochure [Mainstreaming Climate Change considerations into Spatial Planning- Recommendations for Urban and Neighbourhoods Plans \(lower level plans\)](#)
- ▶ Brochure [Best Practices: Climate Change sensitive Spatial Planning and Organisation of Spatial Planning](#)

Што понатаму???

- ▶ Да се усвојат нацрт-стратешките документи
- ▶ Да се стави во владина процедура Законот за климатска акција и приоритетните подзаконски акти
- ▶ Да се овозможи опкружување за нивно спроведување
- ▶ Да се постават законски обврзувачки одговорности за различни институции
- ▶ Да се зголемат капацитетите за спроведување на законски обврзувачки барања
- ▶ Прогресивно спроведување на политиките и мерките утврдени со документите
- ▶ за политики (во функција на функционален MRV систем)

Приоритетни активности кои треба да се имплементираат до крајот на годината

Временска Рамка:
Јуни-Декември 2021

Финален преглед и ревизија на Нацрт Законот за климатска акција подготвен преку проектот и започнување на процесот за усвојување при Владата

Финален преглед и ревизија на Нацрт подзаконските акти подготвени преку проектот и започнување на процесот за усвојување при Владата

Последователни активности 2021-2022

Временска рамка: 2021 - 2022

Усвојување на долгорочната Стратегија за климатска акција

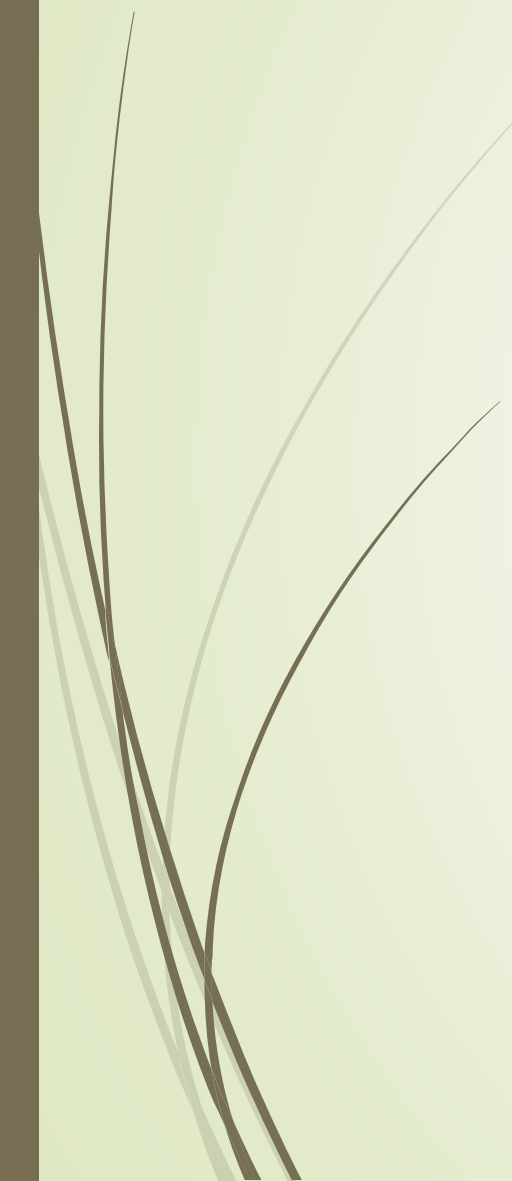
Усвојување на Акцискиот план за првата фаза на имплементација на Стратегијата и Законот

Ставање во владина процедура на предлог Закон за климатска акција

Идентификација на активности и инсталации кои би влегле во шемата на Системот за трговија со емисии (ETS scheme);

2022-2023

- ▶ Заокружување на законската рамка за овозможување на примена на шемата за тргување со емисии на стакленички гасови
- ▶ Обезбедување одржлив и правно обврзувачки механизам за обезбедување на МРВ на политиките и мерките за климатска акција
- ▶ Обезбедување механизам за одржлива и континуирана соработка со науката и бизнис заедницата (science centres)
- ▶ Обезбедување одржлива и континуирана платформа за соработка со граѓанскиот сектор и останатите засегнатите страни (Climate Pact)

Целосна имплементација на Законот за климатска акција

Временска рамка: 2024 – 2025

1. Воспоставување механизам за мониторинг и известување
 1. Национален инвентарен систем
 2. Систем за известување околу политики, мерки и проекции / известување кон UNFCCC - BURs/BTRs, NCs (двегодишни извештаи за транспарентност и напредок, национални известувања)
2. Воспоставување институционални структури и капацитети за дозволување на стакленички гасови (стационарни инсталации и авијација)
 1. Мониторинг
 2. Верификација и акредитација
 3. Надзор / Инспекција
 4. Престапи
3. Вклучување на податоците за клима во информативниот систем за животна средина

БЛАГОДАРАМ

T.grncarovska@moepp.gov.mk

www.moepp.gov.mk

www.klimatskipromeni.mk

<https://www.linkedin.com/in/teodora-grncarovska-4b1684b6/>